

Internkontroll er også fagleg styring

«Det er eigar og drivar si oppgåve å gjere kvalitetsmåla synlege og vise korleis ein systematisk arbeider for å nå desse.»

Tilsyn utfordrar styringssystema. Det er den raude tråden gjennom ei rekkje av tekstane i denne tilsynsmeldinga. Både for oss som har skrive slike meldingar i fleire år, og for lesarane er ikkje det noko nytt. Dessverre.

Alle verksemdar har sjølvsagt sine meir eller mindre omfattande styringssystem. Det gjeld også dei verksemdene som tilbyr barnevern-, sosial- og helsetenester. Men dei funna som vi gjer gjennom tilsynsarbeidet gir oss grunnlag for å stille oss spørjande til om utforminga av styringssystema er føremåls-tenlege.

Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetenesta har i § 4 så å seie oppskrifta på kva som må vere med i eit styringssystem for yting av velferdstenester. Sett med våre augo skulle gjerne forskrifta ha endra namn til forskrift om styringssystem i sosial- og helsetenesta. Det hadde vore ei kraftig påminning om at internkontroll eigentleg handlar om fagleg styring.

Dei fleste verksemdene som vi fører tilsyn med er finansierte gjennom offentlege middel. Det tyder at pengane som blir stilte til disposisjon både er ei ramme for kva som kan nyttast og samstundes eit pålegg om å yte ei viss mengd av tenester. Såleis er det å bruke økonomiske data åleine som styringsgrunnlag i og for seg eit tvilsamt prosjekt.

Denne påstanden kan vidare underbyggjast ved at tenesteytinga er særskild personellkrevjande. Personellkostnadene er det lite den einskilde verksemda kan gjere noko med utan å endre bemanninga. Og då er vi ved eit sentralt poeng. Planlegging og justering av bemanninga må sjåast i lys av dei oppgåvene som skal utførast, både når det gjeld omfang og innhald. For å kunne gjere det på ein forsvarleg måte må ein gjere det klart kva forventningar som skal stillast til tenesteytinga og korleis ein vil følge med på at desse forventningane blir etterlevde. Dette er kjernen i eit fagleg styringssystem, og det er eigentleg det internkontrollen handlar om.

Styrande organ, som kommunestyre og føretaksstyre, bør merke seg dette. Det er deira oppgåve også å etterspørje data om kvaliteten på tenestene og gjerne også interessere seg for funna frå gjennomførte tilsyn.

Ikkje berre når det gjeld planlegging og oppfølging av bemanninga vil ein ha nytte av å ha meir enn budsjett og rekneskapsdata som styringsgrunnlag. Tilsvarande vil gjelde når ein skal planleggje eller justere organiseringa av tenestene. Ein må vite kva kvalitet på tenestene som ein vil oppnå, og setje opp modellar med indikatorar for vurdering av måloppnåinga. Ofte rår det på førehand stor uvisse om kva ein kan vente seg av ein organisasjon etter gjennomførte endringar. Då vil bruk av risikoanalysar kunne vere til hjelp. Men trass i risikoanalysar må ein lage oppfølgingssystem som er i stand til å avdekkje om organisasjonen verkeleg når måla sine eller skjer ut på ville vegar.

Det er eigar og drivar si oppgåve å gjere kvalitetsmåla synlege og vise korleis ein systematisk arbeider for å nå desse. Dette er internkontroll. Det er i botn slike saker vi ønskjer svar på når vi er på tilsyn. Og det ser vi dessverre alt for lite til.

Lars E. Hanssen